

Šibenice z plzeňské věznice Bory, získaná do sbírek Muzea Policie ČR. Právě na ní byl komunisty zavražděn např. generál Heliodor Píka.
(foto: Daniel Povolný / ÚSTR)

Když dělnický stát posílal dělníky na šibenici

Rozhovor s Petrem Mallotou, vedoucím autorského kolektivu publikace *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*

PETR HLAVÁČEK

V listopadu 2024 vyšla v koedici Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) a Nakladatelství Academia unikátní čtyřdílná publikace *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*. Bezmála čtyřtisícistránková kolektivní monografie formou životopisných hesel, koncipovaných jako případové studie, popisuje všechny dosud známé kauzy popravených z politických důvodů a mapuje také nejednoznačné případy, které leží na hranici mezi politickými a kriminálními delikty, či ji dokonce překračují. V následujícím rozhovoru¹ mluví vedoucí kolektivu autorů *Popravených* Petr Mallota s kolegou z ÚSTR Petrem Hlaváčkem o práci na knize, překvapivých objevech i hrůzných obrysech doby, v níž politické procesy probíhaly.

Petře, jak jste vybírali případy, které jste do knihy zahrnuli?

Klíčem byl politický trestný čin v rozsudku dané osoby. Při jeho definici jsme se drželi znění rehabilitačního zákona č. 119 z roku 1990, který v druhém paragrafu taxativně vypočítává všechny trestné činy,

které považuje za politické, a které se automaticky rehabilitovaly. To je to známé vyzvědačství, velezrada a další. Je ale nutné také říci, že vymezení přes tento zákon skýtá mnohá úskalí. Jedno z nich spočívá v tom, že komunistický totalitní režim mnohdy politizoval i kriminální trestné činy. A není to nijak řídký

jev. Takže když jsme uplatnili tohle kritérium, tak se mezi popravené z politických důvodů – jako byla třeba Milada Horáková – dostaly i případy, které byly kriminální. A nebyly to žádné drobnosti, šlo skutečně o bes-tiální kriminální trestné činy, které ale byly zpolitizovány.

Například?

Uvedl bych třeba příběh Aleksandra Rutkowského a Wernera Ertele z listopadu 1951.² Tito dva mladí muži se rozhodli, že zběhnou z polské armády a uprchnou na Západ. Přitom přecházeli přes území Československa a dopouštěli se vražd. Dne 19. listopadu 1951 zavraždili motocyklistu, protože potřebovali nějaký dopravní prostředek, pak jim došel benzin, a tak druhý den zastavili sanitku, která převážela předčasně narozené dítě, a zastřelili jak jejího řidiče, tak zdravotní sestru. A nemluvně pohodili v lese. Odsouzení byli Státním soudem v Praze, který je neshledal vinnými pouze ze zločinů dokonané a nedokonané vraždy a odložení dítěte,

¹ Tento rozhovor je upravenou a doplněnou verzí PODCASTU ÚSTR: Petr Mallota o monografii *Popravení z politických důvodů v bývalém Československu* – viz youtu.be/xXLePbZR-K8 (citováno k 1. 12. 2024).

² MALLOTA, Petr a kol.: *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*. ÚSTR – Academia, Praha 2024, sv. 4, s. 100–113, případně také FRIEDL, Jiří – SYNEK, Jan: *Na Západ za každou cenu. Paměť a dějiny*, 2021, roč. 15, č. 3, s. 48–61 – viz www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2021/10/PD_3_21_s48-61.pdf (citováno k 1. 12. 2024).

Aleksander Rutkowski a Werner Ertel (foto: ABS)

ale záměrně rovněž z velezrady, neboť cestu do západního Německa údajně konali proto, aby se tam začlenili do „žoldnéřských armád“, a tím podpořili snahy „západních imperialistů“ o rozpoutání nové světové války proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím, tedy i proti Československu, s konečným cílem opětného nastolení kapitalismu v těchto zemích. Celé líčení mělo jasnou politickou linku, o výši trestů předem rozhodly vrcholné komunistické orgány. Oba mladí vrazi byli popraveni 3. února 1953.

Kolik popravených v knize nakonec je?

Celkem 266. Ale právě z důvodu existence hraničních případů jsme museli vytvořit dvě kategorie. První z nich jsou popravení z politických důvodů v komunistickém Československu, v níž najdeme 232 jmen. Mezi nimi jsou samozřejmě Milada Horáková, Štěpán Gavenda, Rudolf Slánský a podobně známé případy. Tato skupina není z hlediska politických důvodů jejich odsouzení kontroverzní, i když i tam najdeme případy, které nejsou úplně černobílé. V samostatném svazku číslo 4 jsou

shromážděny všechny hraniční případy, které jsou kriminální či jinak problematické. Mezi těmito 34 lidmi je dokonce i několik válečných zločinců, kteří tam byli zařazeni proto, že se v minulosti omylem uváděli ve všemožných seznamech politických obětí režimu. Chtěli jsme v tom jednou provždy udělat jasno. Mimochodem, například zmíněný Werner Ertel má dodnes na čestném pohřebišti v Ďáblicích náhrobek...

Jak dlouho jste knihu psali? A kolik se na ní podílelo autorů?

Co se týče autorského kolektivu, ten se v průběhu doby proměňoval, ale nakonec nás bylo, včetně mě, třicet. Tvořili ho lidé ze všech možných institucí, včetně zahraničních. Největší podíl na knize mají logicky kmenoví zaměstnanci Ústavu pro studium totalitních režimů. Ale jinak jsou to autoři např. z Národního archivu, Archivu bezpečnostních složek či z Vojenského historického ústavu. Vzhledem k množství a složitosti jednotlivých případů trvala práce na knize dlouho. Uvádí se sedmáct let, ale já to spočítal na patnáct let, protože tehdy, když už možná projekt existoval, jsem ještě nebyl zaměstnancem ÚSTR. Nakonec měl rukopis asi 5000 normostran, takže se na tom muselo několik let redaktorsky pracovat. Ale myslím si, že výsledek stojí za to.

Petr Mallota

Petr Mallota se narodil v roce 1980 v Praze. Absolvoval Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, obor dějepis – základy společenských věd. Od roku 2008 pracuje v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se jako historik věnuje zejména tématu třetího odboje a represí v Československu padesátých let 20. století. Byl vedoucím třicetiletého autorského kolektivu čtyřdílné monografie *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*. Již od roku 2008 je také pravidelným příspěvatelem revue *Paměť a dějiny*, do níž napsal kolem dvou desítek odborných článků a recenzí.

Jaký typ pramenů jste pro svůj výzkum používali?

Pokoušeli jsme se vytěžit co největší portfolio pramenů. Tím základním pro nás byly vyšetřovací spisy Státní bezpečnosti (StB). Mnohdy se říká, že tyto spisy nemají dostatečnou výpovědní hodnotu. To ale není pravda, protože kromě materiálů, které byly například určené soudu, a kde už jsou proto ty známé nasytilované protokoly, obsahují poměrně dost zpravodajského materiálu, např. u operativních podsvazků. A tam už jsou informace opravdu ze zákulisí, třeba zprávy agentů, kteří infiltrovali odbojové skupiny a podávali o nich detailní zprávy, dále různé pokyny a zprávy pro velitelství. Tím chci jen říci, že je nutné pracovat s těmito vyšetřovacími spisy velice opatrně, ale neplatí teze, že nemají žádnou výpovědní hodnotu.

Dále to byly dokumenty z Národního archivu, ať už šlo o vězeňské spisy, nebo spisy Státního soudu Praha a Státní prokuratury Praha. Mohl bych jmenovat dlouhou řadu všemožných dokumentů, i z regionálních archivů, třeba personální materiály z Vojenského archivu, kde jsou sbírky třeba k partyzánům, kteří mezi popravenými zhusta figurovali, nebo to byli lidé zapojení do protinacistického odboje.

To je mimochodem i zajímavá otázka kontinuity druhého a třetího odboje. Pořád je totiž řada historiků, kteří zpochybňují třetí odboj, ale podle mě doložení této kontinuity může být součástí argumentace, že třetí odboj tady skutečně od konce čtyřicátých let byl.

Je to tak. My jsme při zpracovávání jednotlivých případů popravených sledovali ještě další zajímavé věci a jednou z nich bylo, jestli se dotyční zapojili už do druhého odboje. A když jsme to celé vyhodnotili, tak nám vyšlo, že přibližně 46 procent

16

KRAJSKÉ VELITELSTVÍ SBORU VĚZEŇSKÉ STRÁŽE PRAHA
POSTOVNÍ ÚRAD Č. 184 - ŠCHÁNKOVA 4 TELEFON 939-41

Praha, dne 6. února 1952. STÁTNÍ ÚŘAD - ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Dělo: 611/9-1088
Datum: 12. 2. 1952
Předs. Alex. Šimánek

C. j. 21-T/K - 52
Věc: Návrh - odněstí a svlečení popravených. Titl. STÁTNÍ PROKURATURA
V PRAZE, k rukám s. JUDr. Střídý
Deše: 6. II. 1952 P r a h a .
příloh. Spr. taj. 120-12/52
95-12/51

Krajský velitel SVS Praha po dohodě s JUDr. Cíchou z min. spravedlnosti, s prokurátorem JUDr. Čížkem ze státní prokuratury a pplk. s. Mejdem, velitelem SVS navrhuje, aby mrtvolou odsouzených k trestu smrti po vykonání rozsudku byly odněsty dvěma pomocníky mistra popravičního.

Tento návrh dávám z následujících důvodů. Odsouzené kteří jsou zaměstnáni v nemocnici nelze k tomuto účelu z důvodů tajných upotřebiti. Příslušníkům SVS nemůžeme ve své kompetenci k tomu udělovati rozkazy, jelikož tato práce nevyplyvá z jejich služebního výkonu. Dobrovolně k této práci nelze příslušníky získat. Předtím, ještě v roce 1950 tuto práci zastávali odsouzení. V poslední době toto vykonávali příslušníci, kteří se dobrovolně k tomuto přihlásili.

Shora uvedení soudruzi s tímto návrhem souhlasí a žádáme Vás proto, abyste tuto věc projednali a pomocníkům mistra popravičního toto přikázali.

Věřím, že tento náš návrh bude přijat a uskutečněn, a že již zítra i v budoucnu bude podle našeho návrhu postupováno.

Krajský velitel SVS Praha
por. *Bul*

Mistrům popravičním *X*

Po dohodě s ministerstvem spravedlnosti budou po výkonu absolutního trestu pomocníci popravičního mistra odněst a svlékat těla popravených.

V Praze dne 6. února 1952.

Na vědomí vzali dne 6. 2. 1952 *Střídý*
9. II. 1952 *Projez. pos.*

Státní prokurátor : *fu*

Tajný dokument z počátku roku 1952 navrhuje, kdo má po exekuci odnést těla popravených (Zdroj: NA)

popravených, tedy skoro polovina, bylo zapojeno do druhého odboje, anebo bylo vězněno na základě svého politického přesvědčení či rasových zákonů. Takže myslím, že ta kontinuita je tady poměrně zjevná.

Zajímavé také bylo, že 75-80 procent popravených z politických důvodů bylo skutečně zapojeno do protikomunistického odboje. Počet těch „čistých obětí“, tedy lidí, kteří nevykonávali žádnou aktivní činnost,

a to nemyslím nijak dehonestálně, a byli jen oběťmi nějakých konstrukcí a provokací, odhaduji okolo 20 procent. Musím říci, že mě to poměrně překvapilo.

V knize je také celá řada fotografií. Jaká byla vaše spolupráce třeba s potomky popravených, pamětníky a podobně?

Fotografie se sháněly všude možně. Základem byly spisy Státní bezpečnosti, kde jsou různé rekonstrukce,

Jediná známá dochovaná fotografie Josefa Prouzy (vpravo) v dospělém věku (foto: archiv rodiny Prouzovy)

vyfoceně předměty doličné a vazební fotografie – to jsou ty klasické „trojfotky“. Programově jsme se ale snažili kontaktovat pamětníky a rodinné příslušníky, což nebylo vůbec jednoduché, a mnohdy ta práce nakonec nikam nevedla. Ale v řadě případů jsme uspěli a musím říci, že

příbuzní byli velice vstřícní. Jakmile jsme se na ně obrátili, začali prohledávat staré skříně a dokázali třeba najít tu jedinou fotografii, která se dochovala. Chtěl bych jim proto všem tímto poděkovat.

Osobně jsem například nebyl schopen u jednoho popraveného

(Josef Prouza, 1925–1952) dohledat žádnou jeho podobenku. Trápilo mě to, vymýšlel jsem různé kombinace, do jakého archivu bych se ještě měl podívat a kde by ten dotyčný mohl fotografii mít. A nikdy se to nepodařilo. Tak jsem jednoho dne vzal telefonní seznam pevných linek, tehdy to ještě šlo, a zkusil jsem zavolat první jméno, které odpovídalo dotyčnému. A ukázalo se, že je to jeho synovec! To byla opravdu velká výhra, měl jsem obrovskou radost. Slíbil mi, že se podívá u své maminky, jestli se nějaký obrázek či portrét nedochoval. Bohužel ale nic nenašel. Takže z té prvotní radosti bylo najednou velké zklamání. Pak uběhl téměř na den přesně jeden rok a v mé kanceláři zazvonil telefon. Volal ten synovec, že objevil jednu jedinou fotografii v nějaké truhle na půdě. Takže člověk vidí v knize nějakou fotografii, ale už neví, že k jejímu získání vedla tak dlouhá a krkolomná cesta.

Mohl bys uvést několik příkladů známých osobností, jejichž medailony v knize najdeme?

Opakovaně již zaznělo jméno Milady Horákové a samozřejmě tam mají medailonky i její spolubojovníci z téhož procesu. Dále například generál Heliodor Píka, což je velice dobře napsaný text, jeden z nejdelších v celé knize (dvacet dva stran). Pak mě napadá jedenáct popravených z případu Babice, kde se komunistický režim krutě pomstil jak selskému stavu, tak katolickému duchovenstvu. Nalezneme tam každé známé jméno z procesů padesátých let, pokud dotyčný skončil na popravišti.

A co naopak muže či ženu, o nichž se tolik nemluvilo?

Jediná popravená žena byla Milada Horáková, to je dobře známé. Ale v

této souvislosti by stálo za to zmínit mladou odbojáčku Vlastu Charvátovou, která se se svým manželem Josefem³ zapojila na jaře 1949 do pokusu o protikomunistický ozbrojený převrat. Ta věc byla skutečně reálná, nebylo to vykonstruované. Oni dokonce 12. května 1949 v noci tajně se zbraněmi vnikli do krajské věznice v Litoměřicích, aby osvobodili politické vězně. Byli bohužel prozrazeni a Charvátová v tom zmatku, který nastal, v sebeobraně jednoho dozorce postřelila. Ale podařilo se jí tehdy uniknout.

Ona i její muž byli zatčeni a předpokládalo se, že by mohla dostat trest smrti. Nakonec ho nedostala patrně jen proto, že k trestu smrti bylo již určeno šest lidí, včetně jejího manžela Josefa, takže nakonec dostala „jen“ doživotí. Zakusila ale strašné věci už během vyšetřování a propuštěna byla až v prosinci 1963. V roce 2000 pak dostala medaili Za hrdinství od Václava Havla. Zároveň to byla žena, u níž zřejmě jenom shoda náhod způsobila, že nebyla popravena rok před Horákovou.

To je skutečně smutný příběh a doklad bestiality zločinného komunistického režimu u nás. Připomeň ještě nějakého muže, který je podle tebe také méně známý a zasloužil by si, aby se o něm víc mluvilo a třeba i učilo na školách.

Troufl bych si říct, že neznámá je drtivá většina popravených z politických důvodů. Většinou o nich už někdo někdy napsal, ale ve veřejném prostoru to nerezonovalo tak jako u těch hlavních osobností. Napadá mě třeba úředník Josef Pavelka⁴ z Prahy, který se s dalšími přáteli a známými rovněž přidal do protikomunistického odboje. Napojil se na

Vlasta Charvátová (foto: ABS)

československou sekci francouzské zpravodajské služby, která sem přes hranice často i s vysílačkami posílala agenty-chodce. Vlastně to bylo podobné jako za německé okupace, kdy sem byli shazováni parašutisté. Po různých pokusech nakonec začali vysílat z různých bytů v Praze. A je skoro neuvěřitelné, že spojení s tou francouzskou centrálou, která byla zřejmě někde v Rakousku, udržovali celých čtrnáct měsíců, aniž byli odhaleni! Zároveň zajišťovali zázemí pro agenta-chodce, který je tady navštěvoval a vyřizoval další zpravodajské úkoly. Nakonec byli bohužel odhaleni na základě toho, že byli chyceni lidé, které ten agent-chodec převáděl, a ti bohužel znali Pavelkovu adresu. Když ho Státní bezpečnost přišla zatknout, tak se bránil, jednoho jejího příslušníka zastřelil a podařilo se mu z bytu uprchnout. Společně s radistkou Marií Hufovou se z Prahy dostali až někam k Sušici, tedy relativně blízko k hranici. Ale tam vyčerpaní požádali o nocleh a byli zrazeni. Když se probudili, už na ně mířily samopaly příslušníků Sboru národní bezpečnosti. Josef Pavelka byl poté popraven a s ním i jeden z jeho spolubojovníků

a kamarádů Karel Hájek. Oba skončili na hřbitově v Ďáblicích.

Josef Pavelka byl úředník. Jaký byl vlastně sociální profil většiny popravených?

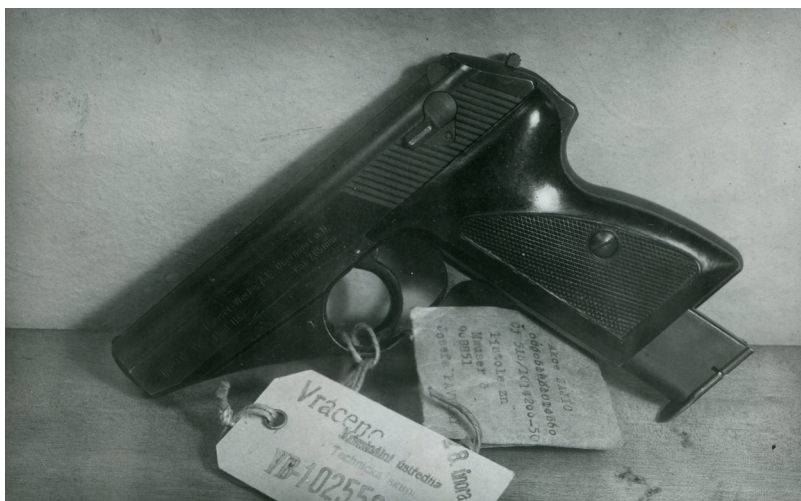
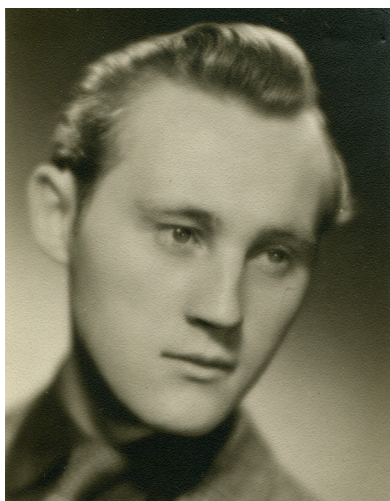
Tohle je věc, kterou jsme také sledovali, protože si myslím, že je to dost důležitý údaj, který by neměl zapadnout. Zjištění bylo šokující. Sledovali jsme tu profesi tak, aby nebyla ovlivněná nástupem komunistického režimu, protože pak byli tito lidé vyhazováni z práce a už to nemá výpovědní hodnotu. Ale největší procento popravených byli dělníci...

...ve státě, kde údajně vládla dělnická třída?!

Ano, přesně tak! Je to ukázka toho, jak ta ideologie vším manipulovala. Největší procento popravených byli dělníci a na druhém místě v těsném závěsu za nimi příslušníci ozbrojených sborů (viz box na s. 77). Což dává smysl, protože zrada policistů, kteří se zapojili do protikomunistického odboje, se z hlediska totalitního režimu neodpouštěla. V policejních a vojenských sborech byly samozřejmě největší čistky, protože se je režim snažil ovládnout.

³ MALLOTA, Petr a kol.: *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*. ÚSTR – Academia, Praha 2024, sv. 2, s. 26–39.

⁴ Tamtéž, s. 956–971.

Z prvního zatýkání se úředník Josef Pavelka dokázal svým mauserem prostřít, při útěku za hranice ale byl i s Marií Hufovou zadržen a 9. září 1952 na Pankráci za vyzvědačství, velezradu a vraždu popraven (foto: ABS)

A co jsme se na základě vašeho výzkumu dozvěděli o fungování komunistické tajné policie, o vyšetřovacích metodách anebo také o takzvané třídní justici?

Těch poznatků je celá řada. Mnohdy vlastně nejsou překvapivé, jenom potvrzují to, co jsme věděli nebo tušili. Samozřejmě že ty poznatky jsou důležité v tom, že případy z padesátých let jsou „pohřbeny“ pod tlustým nánosem všelijakých lží a účelových manipulací. A jenom toto rozkrýt, jak to tehdy bylo, anebo se k tomu alespoň přiblížit, je podle mě velký badatelský výsledek. Mnohdy se například spekulovalo o tom, že nějaký popravený byl zároveň komunistickým agentem, ale díky pečlivému archivnímu výzkumu se ukázalo, že v té skupině figuroval jako agent někdo úplně jiný a dotýčný byl osočován celá léta neprávem. Jindy jsme ale i přes velké úsilí na konci toho procesu nevěděli o moc víc než na začátku. Poznatky ke způsobu vyšetřování, infiltraci odbojových organizací či spolupráci komunistické policie s třídní justicí jsme se snažili nejenom vtělit do textů jednotlivých studií, ale chtěli

jste tento fenomén podchytit i prostřednictvím přetištěných dobových dokumentů. A to včetně zásahů orgánů komunistické strany. A je někdy opravdu naprosto neuvěřitelné, že například o výši trestů ještě před podáním žaloby rozhodoval politický sekretariát Ústředního výboru Komunistické strany Československa, jehož členem byl jako předseda KSČ i Klement Gottwald. Ten rozhodl o osudu vězňů nebo odbojářů dávno předtím, než proběhl soud. A nakonec se to k němu vrátilo v žádosti o milost a rozhodoval o tom znovu jako prezident republiky.

Našli jste třeba něco nového k roli tzv. sovětských poradců? Zejména pro období první poloviny padesátých let?

Za sebe musím říci, že jsem v tomto ohledu nějaký zásadní objev neučinil. Ale chtěl bych se vrátit ještě k jedné zajímavosti týkající se tehdejší justice, na kterou ses také ptal. V rámci zpracovávání tématu jsme u každého popraveného, resp. každého procesu, zaznamenávali i jména soudců a prokurátorů, kteří se tam objevovali, protože to nikdo před námi

ještě neudělal. A vyšla nám z toho velice zajímavá čísla. Víme tedy, kdo byl neaktivnější mezi prokurátory a soudci z hlediska účasti u hrdelních procesů, kde byly ty tresty vyneseny a posléze vykonány. Člověk zná „ikonická“ jména jako třeba Josef Urválek, který figuroval u hlavních monstrprocesů, ale ten byl nakonec celkem jen asi u pěti procesů – samozřejmě takových jako Milada Horáková a spol., Rudolf Slánský a spol. a pak ještě u dalších. Ale naprostým rekordmanem byl jistý JUDr. Jaroslav Novák. A toho myslím téměř nikdo nezná.

Můžeš ho aspoň stručně přiblížit?

Novák nebyl produktem žádné právnické školy pracujících, soudil už za první republiky. Po únoru 1948 převlékl kabát a stal se neaktivnějším soudcem, který figuruje u dvaceti dvou politických procesů. Když to člověk porovná, dvacet dva politických procesů Jaroslava Nováka a pět Urválka, to je velký nepoměr. Na druhém místě byl prokurátor Karel Čížek, což byla velice zvláštní postava, protože po únoru 1948 působil ještě jako advokát,

takže dokonce zastupoval řadu politických vězňů, a pak najednou přešel na opačnou stranu a stal se z něj velice oddaný prokurátor. Ten byl u sedmnácti procesů. A na třetím místě, abych to uzavřel, což je pro mě také naprosté „zjevení“, protože to byla žena, je soudkyně z lidu Anna Součková, která byla u čtrnácti procesů a evidentně viděla smysl v tom „být povolávána“ k hrdelním případům.

Lze v jejím případě mluvit o fanatismu?

Myslím, že ano. A jak jsem měl možnost v Národním archivu nahlédnout do těch podkladů, kdy se třeba rozhodovalo, jestli dotyčný bude doporučen k udělení milosti, tak tahle Anna Součková, což je neznámá osoba, my o ní víme jenom to, že to byla soudkyně z lidu z Prahy, tak ta vždycky žádala nejvyšší trest a milost nedoporučovala. To je další takový zajímavý aspekt, že mnohdy soudci z lidu byli mnohem „krvežíznivější“ než ti profesionální. Nebylo

to pravidlo, ale mnohokrát jsem na to narazil.

Čím si to vysvětluješ?

Oni už byli vybíráni na základě nějakých dispozic, takže to byli často lidé, kteří prostě byli oddáni komunistické straně a bylo jim vštěpováno, že jejich úkolem je tvrdě zatočit s reakci...

...a být tou pěstí dělnické třídy, která rázně zakročí třeba i proti dělníkům v odboji...

Přesně tak. Když lidé, kteří mají nějaký nízký sociální status, získají moc, mnohdy to „nezvládnou“ a chovají se opravdu velice krutě. A ještě bych chtěl doplnit, že k řadě těch poznatků je možné připojit i to, že např. mediálně známý Karel Vaš se umístil se třemi hrdelními procesy až na konci pomyslného pelotonu.

Otázka na závěr: v čem podle tebe spočívá význam a důležitost této čtyřdílné publikace?

Obecně si myslím, že hodnota této knihy spočívá především v tom, že jsme zpracovali všechny politické případy popravených z konce čtyřicátých a z padesátých let. A často jsme původní poznatky skutečně „obrátili naruby“, protože jsme se na ty případy podívali na základě studia velkého množství pramenů. Mnohé z nich dříve nebyly vůbec k dispozici a teprve v průběhu let docházelo k jejich zveřejňování. Takže bych řekl, že největší přínos je právě v tom pojednání o jednotlivých případech a samozřejmě i ve zkoumání fenoménu politických poprav obecně, bádání nad osudem ostatků popravených nebo popsání celé té byrokratické mašinerie, která s těmi politickými procesy a popravami byla spjata. Zároveň si díky tomu člověk uvědomuje, jak křehká je svoboda. Jak nesamozřejmá je demokracie a že o ně musíme pečovat a občas to vyžaduje i odvahu, hrdinství, a proto je třeba si těch lidí, kteří se komunistickému totalitnímu režimu v Československu postavili, vážit a připomínat je.

Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu

Celkem: 232

Z toho popravených žen: 1 (Milada Horáková)

Nejpočetněji zastoupená profese: dělníci (24,6 %)

Podíl příslušníků druhého odboje a vězňů nacismu: 46 %

Podíl skutečných protikomunistických odbojářů: 75–80 %

Nejčastější forma odboje: zpravodajská činnost ve prospěch Západu

Nejmladší popravený: Jaroslav Kysela (18 let, 8 měsíců, 17 dní)

Nejstarší popravený: Josef Hruška (66 let, 1 měsíc a 11 dní)

První popravený: Slavoj Šádek (19. 2. 1949)

Poslední popravený: Vladivoj Tomek (17. 11. 1960)

Nejvíce popravených v jednom procesu: Rudolf Slánský a spol. (11 popravených)

Nejaktivnější soudce: Jaroslav Novák (22 procesů)

Nejaktivnější prokurátor: Karel Čížek (17 procesů)

Nejvíce podepsaných rozsudků smrti: Klement Gottwald (180 osob)

PETR HLAVÁČEK

(1974) je historik, filosof a publicista. Studoval na FF UK a Universität Bern, působil v Geisteswissenschaftliches Zentrum

Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas v Lipsku (2001–2007), Collegium Europaeum při FF UK a Filosofickém ústavu AV ČR (2008–2024). V letech 2012–2016 byl členem vědecké rady projektu Marginalité, économie et christianisme na Université de Rennes ve Francii. Roku 2015 byl na Univerzitě Karlově jmenován docentem v oboru české dějiny. Zabývá se problematikou evropské identity, náboženskými a intelektuálními dějinami. V roce 2022 obdržel Cenu předsedkyně Akademie věd ČR za propagaci a popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Od ledna 2023 pracuje jako ředitel Odboru výzkumu a vzdělávání v ÚSTR.